

תביעת שמעון ביטון

תא 007170/96

בית משפט השלום בירושלים

בפני כב' השופט כרמי מוסק

התובע

בעניין: שמעון ביטון

ע"י ב"כ עוה"ד

נגד

הנתבעים

1. מעוז חב' לביטוח בע"מ

2. חננאל עדיני

3. מדר זוהר

מר עמוס מוקדי - בשם נתבעת 1

ע"י ב"כ עוה"ד

מר אחיקם גריידי - בשם נתבע 2

מר משה כהן - בשם נתבע 3

חקיקה שאזכרה:

[חוק חווה הביטוח, תשמ"א-1981: סע' 32, 33, 34, 35, 36](#)[חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים \(ביטוח\), תשמ"א-1981: סע' 24](#)[חוק החוזים \(חלק כללי\), תשל"ג-1973](#)[חוק השליחות, תשכ"ה-1965: סע' 8](#)

פסק דין

העובדות

1. לפנינו תביעה לפיצוי כספי בשל נזקים שנגרמו עקב פריצה לעסק.

2. התובע הוא הבעלים של חנות בשם "מומנטום" השוכנת במרכז המסחרי 464/11 בבית שמש (להלן: "החנות").

נתבעת 1 היא חברה העוסקת בביטוח (להלן: "המבטחת").

נתבע 2 הנו פקיד שעובד עם הנתבע 3.

נתבע 3 הנו סוכן ביטוח של הנתבעת 1.

3. התובע ביטח את החנות אצל המבטחת באמצעות פוליסה שמספרה : 130029858/94 שתקופת הביטוח בה היתה מ- 1/3/94 ועד 28/2/95 (להלן : "פוליסה 1"). פוליסה זו שונתה פעמיים ע"י החברה בעקבות בקשותיו של התובע מהתאריכים 5/7/94 - 5/1/95.

בשתי בקשותיו לשינוי פוליסה 1 ביקש התובע לשנות את הביטוח ככל שהוא מתייחס לתכולה בלבד. השינוי הראשון היה מסכום של 100,000 ש"ח ל- 150,000 ש"ח (ראה ס' 2 לתצהיר התובע), והשינוי השני היה מסכום של 150,000 ש"ח ל- 200,000 ש"ח (ראה ס' 3 לתצהיר התובע).

4. ביום 1/3/95 פג תוקפה של פוליסה 1, ועל כן הנפיקה המבטחת לתובע פוליסה חדשה שמספרה : 1500000/04/95 (להלן : "פוליסה 2").

5. בתאריך 15-16/12/95 נפרצה החנות של התובע, ונגנבו ממנה פריטים בסך של 96,402 ש"ח עפ"י הערכת שמאי הביטוח חיים מזן (להלן : "השמאי") מיום 21/1/96 (כמפורט בנספח ט' לכתב התביעה).

6. השמאי קבע כי יש לשלם לתובע סך של 53,336 ש"ח כולל הצמדה וריבית. כל זאת על סמך חלק 1.5 בפוליסה 2 שנקרא "ביטוח פריצה" ולפיו כיסוי פריצה נזק ראשון הנו עד סך של 50,000 ש"ח בלבד.

7. לפני ביהמ"ש הוגש המוצג ת/ 4 שנקרא "בקשה לשינויים בפוליסה" של "אופנת מומנטום" מיום 1/6/95, שממוען לאדם בשם צפריר, שעליו חתימתו של נתבע 2.
 ב- ת/ 4 מצויינים בין היתר הפרטים הבאים :
 "לצפריר שלום
 אבקשך לערוך בפוליסה את השינויים הבאים
 1. לבטל בהגנות חיוב לחיבור ל- 3 חייגנים, היות והלקוח מחובר למוקד.
 2. להגדיל פריצה סה"כ ל- 100,000 ש"ח על בסיס נזק ראשוני..."

8. בגין הנזקים שנגרמו לתובע עקב הפריצה שילמה לו המבטחת סך של 53,336 ש"ח. סכום זה הופקד בחשבונו של התובע באמצעות עובד ממשדרו של נתבע 2.

9. התובע התרעם על כך שהמבטחת שילמה לו סכום הנמוך ב- 49,607 ש"ח מהסכום הכספי לו הוא היה זכאי, לדעתו, ועל כן ולאות מחאה הכין המחאה לפקודת המבטחת ע"ס של 53,336 ש"ח. המבטחת סירבה לקבל את המחאה וביקשה מהתובע שיעביר לרשותה שיק בנקאי מטעמו ע"ס 53,336 ש"ח, אולם התובע לא נענה לבקשה זו.

10. התובע שם יתנועע על ת/ 4 (הבקשה לשינויים בפוליסה 2) וטוען שמוצג זה מחייב מבחינה חוזית את הנתבעים, ועל כן הואיל והערכת השמאי מסתכמת בסך של 96,402 ש"ח, והואיל והפרשי הריבית וההצמדה נכון ליום הגשת התביעה הינם בסך של 6,541 ש"ח, הרי שסכום הנזק הנו 102,943 ש"ח. התובע טוען כי הואיל והמבטחת שילמה לו סך של 53,336 ש"ח, הרי שהיתרה שמגיעה לו בהסתמך על ת/ 4 היא בסך של 49,607 ש"ח.

טענות הצדדים

התובע טוען כי:

11. א. לאחר שתי הפריצות הראשונות לחנותו ולפני הפריצה השלישית, נשוא התביעה, שיפר את המיגון בחנות, כפי שהמליץ השמאי עופר לוי בדו"ח שכתב ביום 7/4/94.
- ב. כאשר קיבל לידיו את פוליסה 2 בחודש מאי 1995, פנה לנתבע 2 ודרש ממנו לשנות מיידית מסי נתונים בפוליסה 2 כדלקמן:
- (1) הואיל ומערכת האזעקה מחוברת למוקד בחיבור אלחוטי, הרי שיש לבטל את הסעיף שבחלק 1.2 בפוליסה 2 לפיו "המערכת מחוברת ל- 3 מנויים".
- (2) שינוי הסכום שבחלק 1.5 (ביטוח פריצה) שבפוליסה 2 לסכום של 100,000 ש"ח במקום 50,000 ש"ח.
- ג. ביום 1/6/95 הכין נתבע 2 בקשה לשינויים בפוליסה 2 (ת/ 4) ברוח בקשות התובע ממנו, כמפורט בסעיף 1 לטענות התובע.

ד. התובע טוען אחת מן השתיים: או שהבקשה לשינויים (ת/4) הועברה למבטחת ולא טופלה שם כראוי או שנתבע 2 לא העביר כלל את הבקשה לידי המבטחת (ראה עמ' 11 לסיכומיו).

ה. ביום 26/3/96 פנה נתבע 2 לתובע והודיעו כי נתבעת 1 מוכנה לשלם לו את מלוא סכום התביעה.

ו. התובע הודיע לנתבע 2, כי אם תשולם לו תביעתו במלואה (96,402 ש"ח בתוספת ריבית והצמדה), יהיה מוכן לחתום על כתב סילוק ללא תביעות נוספות.

ז. התובע טוען כי, הנתבע 2 או מי מטעמו חתם בשם התובע על כתב הסילוק (ת/2), שלא עפ"י הוראותיו, וכי התובע לא קיבל את ההמחאה ע"ס של 53,336 ש"ח מהמבטחת, וכי סכום זה הופקד בחשבונו של התובע ע"י עובד ממשדו של נתבע 2, ללא הסכמת התובע

ח. הקבלה לסילוק סופי ומוחלט ע"ס של 51,850 ש"ח (ת/2) שהגיעה לידי המבטחת לא נחתמה ע"י התובע ולא עפ"י הרשאתו, והחתימה שבה הינה מזוייפת (ולראייה האות "ב" נכתבה בעט כחול והשם "שמעון ביטון" נכתב בעט שחור), כך שמסמך זה- אין בו כדי להעיד על כך שהתובע מוותר על כל תביעה נגד המבטחת, באי כוחה וסוכניה.

12. א. המבטחת ידעה או היתה חייבת לדעת על האופן בו נתבע 2 נוהג, ולכן היתה מוטלת עליה החובה להזהיר את מבוטחיה מפני נתבע 2, ומשום שלא עשתה כן, הרי שהתרשלה, ועל כן עליה לשאת בתוצאות.

ב. המבטחת פעלה בניגוד לבקשה לשנויים (ת/4) בכך שלא שילמה לתובע את הסך של 96,402 ש"ח (כפי שהעריך השמאי ח. מזן) בתוספת הפרשי ריבית והצמדה, שמהווה את הפסדו הכספי של התובע כתוצאה מהנזקים שנגרמו לו עקב הפריצה מיום 15-16/12/95.

13. א. נתבע 2 פעל ופועל כסוכן ביטוח, למרות שאין בידיו רשיון סוכן ביטוח, כמו כן הפר את חובת נאמנותו למבוטח (התובע) בכך שלא הפנה את תשומת ליבו להחמרה בסיכון עקב חוסר הפרופורציה בין סכומי הביטוח: 200,000 ש"ח (מלאי) לעומת 50,000 ש"ח (נזק ראשון) ונהג ברשלנות, משום שלא העביר לידי המבטחת את הבקשה לשינויים.

ב. נתבע 3 הוא שלוחה של המבטחת בכל הקשור לפוליסה 2 (מכוח [סעיפים 32-35 לחוק חוזה הביטוח](#) התשמי"א-1981), הואיל והוא רשום כסוכן הביטוח על גבי פוליסה 2, ועל כן הוא שותפו של נתבע 2 לדבר עבירה, הואיל ונתבע 2 פועל באמצעותו.
נתבע 3, על אף שידע שנתבע 2 אינו סוכן ביטוח, אפשר לו לעסוק במקצוע, ובכך תרם אף

הוא להתרחשות הנזק, נשוא התביעה, ועל כן מוטלת האחריות לפיצוי התובע גם עליו.

14. לסיכום טוען התובע, כי המבטחת ו/או נתבע 2 ו/או נתבע 3 נהגו בחוסר תום לב בקיום פוליסה 2, ובמיוחד בכל הקשור לאמור בבקשה לביצוע השינויים (ת/4), ושני האחרונים נהגו אף ברשלנות ומעלו באמון שנתן בהם התובע.

נתבעת 1 (המבטחת) טוענת כי:

15. תנאי מוקדם לביטוח האירוע הנטען בכתב התביעה (והמוכחש כשלעצמו) הינו התקנת מערכת אזעקה תקינה ופעילה בכל עת שהעסק אינו מאויש, וכי על המערכת להיות מחוברת ל-3 מנויים. לטענת המבטחת, מערכת האזעקה של התובע היתה מחוברת למוקד בחיבור אלחוטי ולא כפי שנדרש בפוליסה 2.

16. התובע לא מילא אחר המלצות השמאי לשפר את מערכת האזעקה בחנותו ולא שינה את מיקום הגלאי, ומחדלים אלה מוכיחים כי התובע לא נקט בכל האמצעים הסבירים למניעת הפריצה, נשוא התביעה ו/או להקטין את נזקה.

17. היא ו/או מי מטעמה לא התחייב ו/או לא הסכים לשנות את פוליסה 2 ו/או תנאיה ובכלל זה את סכום הכיסוי בגין גניבה.

18. בפוליסה 2 נקבע במפורש, כי סכום הביטוח לתכולת העסק המבוטח בגין פריצה הוא 50,000 ש"ח בלבד.

19. למרות שהתובע לא עמד בתנאי המיגון הקבועים בפוליסה 2, החליטה המבטחת לקבל את דרישת התובע לפיצוי בגין הפריצה, נשוא התביעה, ולשלם לו, לפני משורת הדין, סך של 51,850 ש"ח. את הסכום הנ"ל שילמה הנתבעת כנגד כתב קבלה ושחרור חתום (ת/2) לסילוק סופי ומוחלט של כל תביעות התובע כלפי הנתבעת בקשר לפריצה, נשוא התביעה.

20. למבטחת אין כל אחריות למעשיהם ו/או למחדליהם, המוכחים כשלעצמם, של נתבעים מס' 2 ו-3.

21. חברת הביטוח היא זו המאשרת את הבקשות לשינויים בפוליסות, ואין לסוכן הביטוח כל סמכות להבטיח למבוטח, כי בקשותיו לשינויים בפוליסה אכן תתקבלנה, ובוודאי שאין לסוכן הסמכות לאשר בעצמו את הבקשה לשינוי הפוליסה.

22. במשרדי המבטחת לא התקבלה ה"בקשה לשינויים", נשוא התביעה (ראה לעניין זה בעמ' 40 לעדותה של גבי לוי).

23. ה"בקשה לשינויים" (ת/ 4) נכתבה בדיעבד ע"י נתבע 2 ביחד עם התובע, לאחר ששולם לתובע הסך של 51,850 ש"ח.

כמו כן התאריך 1/6/95 המתנוסס בראש ה"בקשה לשינויים" הינו תאריך רטרואקטיבי ליום כתיבתו, שנעשה על מנת לנסות להונות את המבטחת.

24. התובע ביקש מנתבע 2 להפקיד את ההמחאה ע"ס של 51,850 ש"ח (שנתנה לו המבטחת) בחשבונו של התובע.

התובע ידע את הסכום הנקוב בהמחאה, ועקב היותו שרוי במצוקה כספית, הפקיד את ההמחאה בחשבון הבנק שלו, ולא הביא שיק בנקאי מטעמו לזכותה של המבטחת, כפי שביקשה ממנו האחרונה.

25. למבטחת יש "חוזה סוכנים" עם נתבע 3 ולא עם נתבע 2.

נתבע 2 כלל לא הועסק ע"י המבטחת כסוכן ביטוח בתקופה הרלוונטית לכל הפוליסות, נשוא התביעה. המבטחת התייחסה לנתבע 2 כאל פקיד במשרדו של נתבע 3 ותו לא (ראה עמ' 36,37 ו- 41 לעדותה של גב' לוי).

26. במסגרת הודעת צד ג' שהגישה נגד יתר הנתבעים, הרי שבמידה וביהמ"ש יקבע, כי המבטחת אחראית כלפי התובע מכוח פעולותיהם/מחדליהם של יתר הנתבעים, תטען המבטחת כי היא זכאית לקבל מיתר הנתבעים פיצוי/שיפוי/השתתפות לגבי כל סכום וסכום בו תחויב.

נתבע 2 טוען כי:

27. עפ"י פוליסה 2, סכום הביטוח לצורך פריצה היה ע"ס של 52,422 ש"ח בלבד.

28. המבטחת לא אישרה שינוי כלשהו בפוליסה 2.

29. ה"בקשה לשינויים" (ת/ 4) נערכה בדיעבד ובנוכחותו של התובע, לאחר שהפוליסה בוטלה ע"י המבטחת בשל אי תשלום פרמיות ביטוח ע"י התובע.

30. אין זה מתפקידו או מסמכותו של סוכן ביטוח לאשר שינויים בפוליסה, והמבטחת היא זו הקובעת בלעדית את היקף ותנאי ההתקשרות בינה לבין המבוטח.

31. התובע ידע כי מערכת האזעקה אינה עונה על דרישות המבטחת, אך למרות זאת הוא לא עשה את התיקונים המתבקשים וההכרחיים, שנדרשו ממנו מפורשות ע"י המבטחת.

32. קיים מעשה בית דין במסגרת פסק דין שניתן ע"י כב' השופטת נילי מימון בת.ק. 4855/96, לפיו נדחתה תביעתו של התובע להטלת אחריות אישית על נתבעים 2 ו- 3, ועל כן מנוע ומושתק התובע מלהעלות שנית את אותה הטענה כלפי נתבע 2, ואין מקום להתדיינות נוספת בסוגיה שהוכרעה זה מכבר בפסה"ד הנ"ל.

33. יש לדחות את הודעת צד ג' שהגישה המבטחת נגד נתבע 2, הן לאור האמור לעיל והן משום שה"בקשה לשינויים" נעשתה על דעת התובע ובדיעבד ולא אושרה ע"י המבטחת בקיבול, כפי שהדין דורש.

34. התובע נתן לנתבע 2 הוראה מפורשת וברורה לחתום בשמו על כתב הקבלה והסילוק (ראה עמ' 56-57 לעדות נתבע 2).

35. אין כל קשר סיבתי או אחר בין עובדת קיומו/אי קיומו של רשיון לעסוק בביטוח לבין הנזק הנטען ו/או לעובדת אי כיסוי אירוע הנזק בפוליסת הביטוח ו/או לאי עמידת התובע בתנאי הפוליסה.

נתבע 3 טוען כי:

36. דין התביעה נגדו להימחק ו/או להדחות על הסף מהטעמים הבאים: היעדר עילת תביעה, היעדר יריבות, מעשה בית דין, היעדר קשר סיבתי בין סירוב המבטחת לפצות התובע לבין "דבר העבירה" הנטען ע"י התובע, והמוכחש כשלעצמו, והיעדר כל "דבר עבירה" של נתבע 2, ועל כן ממילא לא יתכן שנתבע 3 הנו "שותף לדבר עבירה".

37. עבירה של עיסוק ללא רשיון מתייחסת רק לתיווך לעניין ביטוח בין כל אדם לבין המבטח ולא לטיפול שוטף בענייני ביטוח, וזאת בהסתמך על [סעיף 24 לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח](#) התשמ"ה-1981.

הואיל ונתבע 3 הוא זה שתיווך לעניין הביטוח בין התובע לבין המבטחת, ונתבע 2 לא עסק בתיווך, הרי שנתבע 2 לא עבר "דבר עבירה", ונתבע 3 אינו "שותף לדבר עבירה".

38. התובע עשה לו מנהג להגיש תביעות נגד הנתבעים 2 ו-3 בעוד שלושה תיקים: [ת.א. 7169/96](#), [ת.א. 2181/97](#) ו-[ת.ק. 4855/96](#), היא הטעם לסירובה של המבטחת אשא יהא. התובע נאחז בכל התיקים הנ"ל וכן בתיק זה בטענה השחוקה והלא רלוונטית, לפיה נתבע 2 הציג עצמו כסוכן ביטוח (ללא רשיון), וכי נתבע 3 הנו שותפו ל"דבר עבירה" זה.

39. אין כל קשר סיבתי או אחר בין עובדת קיומו/אי קיומו של רשיון לעסוק בביטוח לבין הנזק הנטען ו/או לעובדת אי כיסוי אירוע הנזק בפוליסת הביטוח ו/או לאי עמידת התובע בתנאי הפוליסה.

40. אין זה בסמכותו או מתפקידו של סוכן ביטוח לאשר שינויים בפוליסה, וכי המבטחת היא זו בלבד הקובעת את היקף ותנאי ההתקשרות בינה לבין המבוטח.

41. הבקשה לשינויים (ת/4) טעונה אישור של המבטחת, ואישור שכזה לא ניתן. ת/4 הוגש באמצעות נתבע 2, והוכן ונכתב בדיעבד ע"י התובע ונתבע 2, לאחר ששולם לתובע הסך של 50,000 ש"ח.

42. קיים מעשה בית דין במסגרת פסק דין שניתן ע"י כב' השופטת נילי מימון בת.ק. 4855/96, לפיו נדחתה תביעתו של התובע להטלת אחריות אישית על נתבעים 2 ו-3, ועל כן מנוע ומושתק התובע מלהעלות שנית את אותה הטענה כלפי נתבע 3, ואין מקום להתדיינות נוספת בסוגיה שהוכרעה זה מכבר בפסה"ד הנ"ל.

43. כל בקשות התובע לשינויים בפוליסה נסבו אך ורק סביב הגדלת מרכיב סכום הביטוח בגין המלאי ולא להגדלת סכומי הביטוח בגין פריצה. במרכיב זה לא נדרש ע"י התובע כל שינוי, ועל כן יש לדחות כבלתי אמינה בעליל את גרסתו של התובע בדבר הגשת בקשה לשינויים בחודש מאי 1995.

לטענתו הראשונה של התובע

האם התובע מיגן כראוי את חנותו בטרם אירעה הפריצה השלישית?

44. בחלק 1.2 - ביטוח תכולה של פוליסה 2 נקבע כי: "מוצהר ומוסכם בזה כי תנאי מוקדם לכיסוי נזקי אש ופריצה מותנה, בין היתר, בקיום ההגנות הבאות:
חלל בית העסק מוגן באמצעות גלאי נפח.
המערכת מחוברת ל-3 מנויים."

45. המבטחת נסמכת על הציטוט הנ"ל וטוענת כי בזמן הפריצה החנות לא היתה ממוגנת כפי שדורש חלק 1.2 הנ"ל, כן טוענת המבטחת כי למרות פניותיה לתובע עקב פריצות קודמות לחנות, לא חל שיפור באמצעי המיגון.

46. טענותיה של המבטחת אינן עולות בקנה אחד עם המציאות כפי שיפורט.

47. ראשית, לא הוכח כי ניתנה דרישה בכתב מהמבטחת לתובע בדבר שיפור נוסף במיגון, למרות 2 פריצות קודמות שהיו בחנות, ולמרות זאת נהג התובע כפי שהמליץ השמאי עופר לוי, שביום 7/4/94 חיבר דו"ח "בדיקת סיכונים בבית העסק" שם הוא כתב מפורשות: "הגדלת סכום הביטוח מעבר ל-150,000 ש"ח תדרוש כיסוי אלחוטי של מע' האזעקה למוקד".

48. בזמן הפריצה השלישית התובע היה מבוטח בביטוח תכולה שהינו מעבר ל-150,000 ש"ח, ומערכת האזעקה היתה מחוברת למוקד, כפי שהמליץ השמאי עופר לוי. חנות שיש בה מערכת אזעקה שמחוברת למוקד ממוגנת טוב יותר מחנות שמערכת האזעקה שבה מחוברת ל-3 מנויים, משמע:

התובע דאג למגן היטב את חנותו בין הפריצה השנייה לבין הפריצה השלישית, נשוא התביעה.

49. שנית, חלל החנות היה ממוגן היטב ע"י גלאי נפח, ולראיה השמאי חיים מזן (בדו"ח שכתב ביום 21/1/96 עמ' 2) קבע: "מאז, חלפו כחודשיים עד למקרה הנוכחי, ובינתיים שיפר המבוטח את מערכת האזעקה, לאחר שהוסיף לה 2 גלאי נפח שחולשים כ"א על חלון ראווה בחזית. כך שינה את מיקומו של גלאי

הנפח היחיד שחולש על חלל החנות עצמה... עבודת שיפור המערכת כמתואר לעיל, בוצעה ע"י "מוקד המרכז" בית שמש, אליו מחוברת כאמור מערכת האזעקה. במצב ענייני זה, כללה מערכת האזעקה המותקנת בחנות רכזת עם חיבור אלחוטי אל המוקד, גלאי נפח בכ"א משני חלונות הראווה בחזית, גלאי אקוסטי ליד החזית, גלאי פתיחה מגנטי בדלת הכניסה וגלאי נפח בקיר העורפי האמור לחלוש על חלל החנות עצמה."

50. מתקבל הרושם, שהתובע עמד בדרישות פוליסה 2 בכל הנוגע למיגון החנות ואף מעבר לכך. המבטחת ו/או נתבעים 2 ו-3 לא נתנו לתובע הנחיות בכתב בנוגע לשינוי המיגון בחנות, ולראייה סעיף ג' לפרק "ממצאים ומסקנות" בחוות דעתו של השמאי חיים מזן לפי- "נענינו, כי בעקבות האירועים הקודמים לא הועברה אל המבטח דרישה פורמלית לשיפור המערכת". למרות שהמבטחת לא דאגה לשלוח לתובע דרישה מפורטת בכתב לעניין שיפור המיגון למרות שתי פריצות שאירעו בחנות, התובע דאג לכך שחנותו תמוגן היטב עוד בטרם אירעה הפריצה השלישית, נשוא התביעה.

האם הבקשה לשנויים בפוליסה (ת/4) זכתה לקיבול מטעם המבטחת?

51. בע"א 702/89 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' אורים ואח', מה (2), 811 נקבע כי "על כריתת חוזה הביטוח חלים דיני הכריתה הכלליים הקבועים בחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973. יש לבחון אם יש בהצעה העדה על גמירות דעת, ואם ההצעה מסוימת דיה כדי אפשרות לכרות את החוזה בקיבול ההצעה. גם הקיבול צריך להעיד על גמירת דעת להתקשר בחוזה עם המציע עפ"י ההצעה.

גמירת הדעת היא רצון מגובש, כוונה רצינית להתקשר בחוזה והחלטיות. בניגוד לכוונה ליצור יחסים משפטיים, שהיא מופשטת וכללית, גמירת הדעת היא מוגדרת וצריכה להיות מכוונת להתקשרות מסוימת עם צד מסוים. מבחן גמירת הדעת הוא מבחן חיצוני של הצהרה ולא מבחן פנימי של הכוונה. החוק אינו מסתפק בגמירת דעת בעלמא, אלא תובע השתקפות חיצונית שלה."

52. במקרה שלנו מדובר בבקשה לשנויים בפוליסה 2 שהינה למעשה הצעה, שדרוש לה קיבול מטעמה של המבטחת כדי לקבל תוקף של הסכם.

53. כפי שמצוטט לעיל, יש לבחון, האם יש גמירת דעת הן בהצעה והן בקיבול.

54. בהצעה אכן יש השתקפות חיצונית של גמירת דעת, אך להצעה כלל לא ניתן קיבול כלשהו מטעם המבטחת, ואין בפני כל עדות או ראייה שהייתה מצד המבטחת השתקפות חיצונית כלשהי של גמירת דעת מצידה בכל הנוגע לבקשה לשנויים, ועל כן הבקשה לשנויים נותרה בגדר הצעה, שנותרה ללא מענה, כך שאין בה כדי לחייב את המבטחת.

התנהגות התובע

55. התרשמתי שהתובע הוא מבוטח קפדן שידוע היטב את הכתוב בפוליסות ואף דואג שהמבטחת תשנה פרטים בהן, אם אותם פרטים לא מוצאים חן בעיניו. התובע דאג לכך שהמבטחת תשנה פעמיים את סכום ביטוח המלאי (מ- 100,000 ש"ח ל- 150,000 ש"ח ומ- 150,000 ש"ח ל- 200,000 ש"ח) ואף קיבל מהמבטחת פוליסות מתוקנות בגין השינויים הנ"ל, אולם בנוגע לבקשתו לשינוי סכום מלאי הפריצה תמהני כיצד יתכן הדבר שהתובע יחריש במשך כחצי שנה ולא יעמוד על זכותו לקבל פוליסה מתוקנת מהמבטחת בגין בקשתו זו, שהינה אף משמעותית יותר מאשר בקשותיו לשינוי מלאי התכולה!?

56. תמוה בעיני שהתובע מצפה מנתבע 2 או מנתבע 3 שיתריעו בפניו על חוסר הפרופורציה בין סכומי הביטוח (מלאי 200,000 ש"ח לעומת 50,000 ש"ח נזק ראשון על ביטוח פריצה), משום שראשית מדובר במבוטח ששולט היטב ברזי סעיפי הפוליסה, וזו אינה הפוליסה הראשונה שלו, ושנית, חובת הנאמנות של סוכן הביטוח היא בראש ובראשונה כלפי המבטחת ולא כלפי המבוטח,

ובכל מקרה לא מוטלת החובה על סוכן הביטוח להתריע על סיכון שנוטל על עצמו במודע מבוטח היודע היטב את משמעותו של כל סעיף וסעיף בפוליסות שלו.

לטענתו השניה של התובע -

57. דינה של טענה זו להדחות מהסיבות הבאות:

למבטחת ישנו חוזה סוכנים עם נתבע 3, ואילו נתבע 2 כלל לא הועסק ע"י המבטחת כסוכן ביטוח בתקופה הרלוונטית, אליה מתייחסת התביעה.
המבטחת התייחסה לנתבע 2 כאל פקיד במשרדו של נתבע 3 ותו לא, ונתבע 2 מעולם לא שימש כשלוחה של המבטחת.
המבטחת היא זו המוסמכת לאשר שנויים בפוליסה ולא סוכן הביטוח או פקיד שעובד במשרדו.

הבקשה לשנויים בפוליסה 2 (ת/ 4) -

58. בעמ' 70 למאמרו "חוק השליחות, תשכ"ה-1965, פירוש לחוקי החוזים" בעריכת טדסקי, קובע פרופ' אהרן ברק "...סוכן ביטוח הממלא טופס של ביטוח אינו פועל כשלוח של חברת הביטוח או המבוטח שכן במילוי הטופס (להבדיל מחתימה על פוליסת הביטוח) אין משום פעילות משפטית".

59. בע"א 723/80 בנק לאומי לישראל בע"מ נ' החברה הישראלית לביטוח משנה בע"מ, מה (5), 32 קבעה השופטת בן פורת שביטאה את דעת הרוב כי "פקידה רגילה...אינה מוסמכת, מכוח מעמדה, לתת הסכמה מחייבת ומטעמה לשינוי סעיף בפוליסת ביטוח חתומה, שהומצאה כבר ללקוח ולהבטיח שתיקון (ברוח דרישתו הטלפונית של הלקוח) יישלח אליו. לפיכך, לכאורה, זו אינה פעולה משפטית מכוח המעמד, אלא אם מוכיח מי שטוען כך, שאותה פקידה הוסמכה ע"י החברה במפורש, או שהחברה הציגה עצמה כמוסמכת לכך.

ברור שמצג כזה, בין במעשה ובין במחדל, צריך לנבוע מהשולח ולא רק מהתנהגות השלוח..."

60. מהאמור לעיל מתקבלות המסקנות הבאות:

א. במילוי הבקשה לשנויים (ת/4) ע"י נתבע 2 אין משום פעילות משפטית, ועל כן בפעולתו זו נתבע 2 לא שימש כשלוחה של המבטחת.

ב. אם פקידה שעובדת בחב' ביטוח אינה מוסמכת לחייב את חב' הביטוח שמעסיקה אותה בכל הנוגע לשינוי סעיף בפוליסת ביטוח של מבוטח (כפי שנקבע בפסה"ד המצוטט לעיל ע"א 723/80), אז קל וחומר שפקיד (נתבע 2) שעובד עם סוכן ביטוח לא מוסמך לחייב את המבטחת שכלל לא מעסיקה אותו.

61. אני דוחה את טענתם של הנתבעים, לפיה הבקשה לשנויים אינה אותנטית, וכי היא נעשתה בדיעבד, לאחר שהתובע קיבל מהמבטחת כ- 50,000 ש"ח.

62. לדעתי, הבקשה לשנויים (ת/4) אכן נחתמה ביום 1/6/95 ע"י נתבע 2 עפ"י בקשתו של התובע, אולם היא לא הועברה לידי המבטחת עקב רשלנותו של נתבע 2, ובהמשך אסביר מדוע הגעתי למסקנה זו.

לטענה 3 (א) של התובע -

63. נתבע 2 אינו מחימן, משום שהציג גרסאות סותרות בנוגע לסוגיות מהותיות ולהלן אפרט:

(א) באשר למשלוח/אי משלוח מוצג ת/4 למבטחת:

מחד גיסא, בעמ' 5 לתמליל קלטת 1 שבין התובע לנתבע 2 אומר נתבע 2: "חברת הביטוח היום מנסה לתקוע טריז ביני לבינך בנושא של התביעה הזאתי. ברור לחב' הביטוח שהם קיבלו את מסמך וברור חב' הביטוח שהם צריכים לשלם את הכסף... שישברו אח"כ את הראש איתי" ובעמ' 12 "טבעם של קרבות שאורלי לוי תזרוק את כל הדברים החוצה, כי עומד פה על הפרק: (א) היוקרה שלהם, וזה שנשלח אליהם מסמך והם לא עשו אותו. (ב) חמישים אלף שקל".

מאידך גיסא, בעמ' 53 שורות 6-7 לעדותו טוען נתבע 2 בהקשר ל- ת/4 "המסמך הזה מעולם לא הוגש לחברת הביטוח. חברת הביטוח לא הסכימה לקבל את המסמך...". בהקשר זה אציין, כי גב' לוי בעדותה (עמ' 40) טוענת בהקשר ל- ת/4 כי "מעולם לא התקבלה כל בקשה מסוג זה".

(ב) באשר לתשלום שקיבל התובע מהמבטחת.

מחד גיסא, בקלטת 2, עמ' 4 אומר נתבע 2: "...אני אדאג שתקבל את הכסף של התביעה, כי אני חושב שהכסף של התביעה מגיע לך" ובעמ' 5 "אני חושב שאתה צריך לקבל את הכסף ואין לי ספק שאתה תקבל אותו. אין לי ספק".

מאידך גיסא, בעמ' 53 לעדותו טוען נתבע 2, שהתובע קיבל את התשלום מהמבטחת לפני משורת הדין. (משמע: לדידו של נתבע 2, לתובע לא היה מגיע אפילו הסך ששילמה לו המבטחת).

(ג) גם בנוגע לכתב הסילוק (ת/2) ישנן גרסאות סותרות שמציג נתבע 2:

מחד גיסא, הוא טוען בעמ' 57 לעדותו כי התובע נתן הוראה לחתום על כך וכן שהמבטחת לא ידעה על כך שהמסמך לא חתום ע"י התובע.

מאידך גיסא, טוען לפי תמליל קלטת 1 בעמ' 3, שאורלי לוי משקרת בכך שהיא טוענת שנתבע 2 אמר לה שהתובע הסכים לכתב הסילוק.

64. לאור הסתירות המרובות בגרסאות שמציג נתבע 2, הוא מצטייר בעיני כאדם לא אמין, ועל כן אני נוטה לקבל את גרסת המבטחת, לפיה הבקשה לשנויים כלל לא הגיעה לידיה, משמע: הבקשה נותרה במשרדו של נתבע 2, כאבן שאין לה הופכין. הנתבע 2 לא שלח את הבקשה לנתבעת 1, בכך התרשל, ועל כן יצר את גרסתו כי המסמך נערך לאחר מקרה הפריצה וזאת כדי להצדיק את התרשלותו בעניין משלוח המסמך.

בנוגע לכתב הסילוק (ת/ 2) -

65. טענתו של נתבע 2, לפיה התובע הורה לו, מפורשות, לחתום בשמו על כתב הסילוק (ת/ 2), זאת לאחר שידע מהו הסכום בשיק, שנתנה לו המבטחת, אינה מקובלת עלי, הן עקב חוסר אמינותו של נתבע 2 כפי שפרטתי לעיל והן עקב צורת החתימה שבכתב הסילוק.

66. לפיכך, כתב הסילוק הוא מסמך שזויף, והחתימה שבו אינה חתימתו של התובע, הן לאור העובדה שהאות "ב" כתובה בעט כחול, והשם "שמעון ביטון" בעט שחור.

67. לפיכך, הייתה כוונה ברורה בתחילה, להציג את המסמך כאילו התובע חתם עליו, לאחר מכן הוספה האות "ב", היינו. "בשם", כדי לבסס את הטענה כי הנתבע 2 חתם על המסמך בשמו של התובע על פי הרשאתו.

68. בנוסף, התובע מעולם לא הסתפק בפיצוי בסך של כ- 50,000 ש"ח בלבד מהמבטחת בתמורה לכך שלא יתבע אותה בעתיד בנוגע לפוליסה 2, ומכאן ברור שלא חתם על אותו מסמך ואף לא הסכים לחתום על אותו מסמך, אלא הנתבע 2, עשה כן על דעתו בלבד.

69. עצם העובדה שהנתבע 2, חותם על כתב סילוק, המהווה הסכמת המבוטח לסילוק התביעה, ולא דואג לכך שהמבוטח עצמו יחתום על המסמך, הוא מעשה פסול מעיקרו, המטיל ספק בכל מהימנותו של הנתבע 2.

לטענה 3 (ב) של התובע:

70. בפועל, נתבע 2 תיפקד כסוכן ביטוח ובין היתר עסק בתיווך לעניין ביטוח (בניגוד לטענתו של נתבע 3), על אף שהיה נטול רשיון לעסוק במקצוע. תפקודו זה של נתבע 2 היה על דעתו והסכמתו של נתבע 3. עפ"י הראיות שהובאו בפני, נתבע 2 לא עסק אך ורק בעבודות מזכירות ובפעילות זוטרה (כפי שהוא טוען בתצהירו), אלא תיפקד כסוכן ביטוח.

71. נתבע 3 לא היה שותף במגעים שהתנהלו בין התובע לבין נתבע 2 בהקשר לפוליסה 2 ולראייה טוען נתבע 3 בתצהירו בסעיף 2 "ביטוח עסקיו של התובע, לרבות הנפקת פוליסת הביטוח, נעשה ע"י נתבע מס' 2 בלבד, ללא ידיעתו והסכמתו" (של נתבע 3), משמע: לא היה כל פיקוח מצדו של נתבע 3 על עבודת נתבע 2 שפעל סוכן ביטוח, למרות שלא היה לו כלל רשיון לכך.

72. סעיף 33 (א) לחוק הביטוח הוא הרלוונטי לעניין שלפנינו ולפיו: "לעניין המו"מ לקראת כריתת של חוזה הביטוח ולעניין כריתת החוזה, יראו את סוכן הביטוח כשלוחו של המבטח, זולת אם פעל כשלוחו של המבטח לפי דרישתו בכתב".

73. סי' 36 לחוק הביטוח קובע: "על שליחות כאמור בסעיפים 33 עד 35 יחולו הוראות חוק השליחות בשינויים המחויבים".

74. סי' 8 לחוק השליחות קובע: "קיבל עליו אדם להיות שלוח, חייב הוא לנהוג כלפי השולח בנאמנות ולפעול בהתאם להוראותיו. ובאין כוונה אחרת משתמעת ממהות השליחות או מתנאי יחולו עליו חובות אלו:

(1) יגלה לשולח כל ידיעה וימסור לו כל מסמך הנוגעים לנושא השליחות..."

75. במקרה שלפנינו נערכה בקשה לשנויים, שמהווה הצעה, שהתובע ציפה שיהיה לה קיבול מצד המבטחת, כדי שיתהווה חוזה בינו לבין המבטחת. נתבע 3 (סוכן הביטוח) הוא שלוחה של המבטחת, וככזה היה עליו לדאוג לכך שבקשת השנויים תועבר לידי המבטחת ותטופל על ידה, אולם נתבע 3 לא נהג כך.

76. נתבע 3 בהיותו שלוח של המבטחת אפשר לנתבע 2 לעסוק כסוכן ביטוח על אף שידע שנתבע 2 אינו מוסמך לעסוק במקצוע, כמו כן לא דאג שבקשת השנויים (ת/ 4) תגיע לידי המבטחת ותטופל על ידה, ועל כן הפר נתבע 3 את חובת נאמנותו כלפי המבטחת והמבטוח, ובעקיפין גרם אף הוא לנזק הכספי שנגרם לתובע עקב התרשלותו של נתבע 2, שלא העביר טרם הפריצה את הבקשה לשנויים לידי המבטחת.

77. נתבע 3, כמי ששימש סוכן הביטוח מחד, ונתן "יד חופשית" לנתבע 2, לפעול כסוכן ביטוח, אחראי איפה למעשיו של נתבע 2.

אי קיומו של מעשה בית דין -

78. בנוגע לטענתם של נתבעים מס' 2 ו- 3 באשר לקיום מעשה בית דין במסגרת פסה"ד שניתן בת.ק. 4855/96, בו דחתה כב' השופטת נילי מימון את תביעתו של התובע נגד הנתבעים 2 ו- 3, הרי שהמקרה שלנו שונה במס' מרכיבים מהותיים מפסה"ד שניתן בת.ק. 4855/96 בכל הנוגע לנתבעים מס' 2 ו- 3, ולהלן אסביר: ראשית, מדובר במקרים שונים בשני התיקים.

שנית, בת.ק. 4855/96 ה"בקשה לשנויים בפוליסה" נשלחה לחברת הביטוח "מעוז", ואילו במקרה שלנו אין כל אישור לכך שהמבטחת קיבלה לידיה את הבקשה לשנויים.

שלישית, הבקשה לשנויים בת.ק. 4855/96 נשאה את התאריך 10/7/95, משמע: שלושה חודשים לאחר התאונה, היינו "מקרה הביטוח" ואילו במקרה שלנו התאריך בבקשת השנויים הנו כחצי שנה לפני שאירעה הפריצה לחנות.

79. לאור האמור לעיל, לא קיים מעשה בית דין, ועל כן התובע אינו מנוע מלתבוע את הנתבעים 2 ו-3 בנוסף לתביעתו את המבטחת.

סיכום

80. לאור הראיות שהובאו בפני וניתוחם המשפטי, הגעתי למסקנה, שהן התובע והן נתבעים מס' 2 ו-3 נהגו ברשלנות בכל הנוגע להתייחסותם ולטיפולם בבקשה לביצוע שינויים (ת/4), בעוד נתבעת 1 (המבטחת) לא הפרה כל חובה שבדין, ועל כן אינה חייבת לתובע סכום כספי כלשהו מעבר לסכום של כ- 50,000 ש"ח שכבר שילמה לו בגין ביטוח פריצה על בסיס נזק ראשון, כפי שמופיע בפוליסה 2.

81. התרשמתי שהתובע הוא אדם שבודק היטב כל סעיף וסעיף שבפוליסות שלו, ועל כן תמהני על כך שלא דאג מייד לאחר שנכתבה הבקשה לשנויים לברר מה עלה בגורל אותה בקשה? ומדוע אינו מקבל פוליסה מתוקנת מהמבטחת?

82. למרות היותו אדם שדואג לבקש שינויים בפוליסות, במקרים שהוא מוצא לנכון העדיף התובע במקרה זה להשתהות תקופה ארוכה מאוד (כחצי שנה), דבר המעורר תהיות.

83. סבורני כי התובע ידע היטב כי בקשה לשינויים בפוליסה אינה מחייבת את המבטחת, וכי המבטחת זכאית לא לאשר את הבקשה, כמו כן ידע היטב כי מי שמוסמכת לאשר בקשות לשנויים בפוליסה היא המבטחת בלבד ולא סוכן הביטוח ובוודאי שלא פקיד שעובד אצל סוכן הביטוח.

84. לפיכך, התובע התרשל מצדו בכך שלא בדק אם הבקשה לשינוי הפוליסה אושרה על ידי המבטחת, לא טרח לבדוק ולקבל את הפוליסה המתוקנת, וחשדו לא התעורר אף שלא קיבל פוליסה כזו ולא נדרש לשלם דמי ביטוח נוספים למרות שביקש להגדיל את סכום הביטוח.

85. התובע, בחר בדרך של "שב ואל תעשה", ובעניין זה יש לו חלק לא מבוטל בכך שהפוליסה לא תוקנה.

86. יש להעיר כאן, כי לאור העובדה שהפוליסה כבר תוקנה בעבר, אין כל סיבה לחשוב כי הנתבעת 1, לא הייתה מתקנת את הפוליסה אף במקרה זה.

87. עקב רשלנותו של התובע, השתהותו המיותרת אני קובע כי עליו לשאת במחצית מסכום הנזק שנגרם.

88. נתבע 2 הצטייר בעיני כאדם לא אמין לאור הסתירות המרובות והמהותיות שהתגלו בתצהיריו ובעדויותיו ואף עסק בפועל כסוכן ביטוח, למרות שאינו מוסמך לכך עפ"י דין.

89. נתבע 2 התרשל בטיפול ב"בקשה לשנויים בפוליסה" ולא דאג להעבירה למבטחת ולקבל את תגובתה לבקשה, ולעומת זאת ניסה לטעון טענה שקרית- לפיה הבקשה לשנויים בפוליסה נערכה לאחר הפריצה